

تعیین رابطه بین سبک‌های دل‌بستگی و رضایتمندی زناشویی با شاخص عملکرد جنسی در زنان

مهرنوش هدایتی*

سارا بگی**

چکیده

پژوهش حاضر به بررسی رابطه بین سبک‌های دل‌بستگی و رضایتمندی زناشویی با شاخص عملکرد جنسی در زنان می‌پردازد. روش پژوهش از نوع هم‌بستگی است و ۲۰۰ نمونه آماری به روش تصادفی خوشه‌ای از میان کلیه زنان مراجعه‌کننده به مراکز بهداشت شهر تهران در سال ۱۳۹۳-۱۳۹۴ در این پژوهش شرکت داده شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسش‌نامه‌های سبک‌های دل‌بستگی (AAI)، پرسش‌نامه رضایتمندی زناشویی (ENRICH)، و پرسش‌نامه شاخص عملکرد جنسی روزن (FSFI) استفاده شد. داده‌ها به روش ضریب هم‌بستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندمتغیره به روش گام‌به‌گام تحلیل شد. یافته‌های این پژوهش نشان داد بین سبک دل‌بستگی ایمن و رضایتمندی زناشویی با عملکرد جنسی در زنان رابطه مثبت معناداری وجود دارد ($r = /245$)، و بین سبک‌های دل‌بستگی نایمن اجتنابی و نایمن دوسوگرا با عملکرد جنسی در زنان رابطه معکوس و معناداری وجود دارد ($r = -287$, $r = -285$). هم‌چنین رضایت زناشویی با شاخص عملکرد جنسی رابطه مستقیم معناداری دارد ($r = /222$). بر این اساس، سبک دل‌بستگی ایمن و دوسوگرا بیش‌ترین قدرت پیش‌بینی شاخص عملکرد جنسی را دارند، اما زنان با سبک دل‌بستگی ایمن و احساس رضایتمندی زناشویی بالا بیش از سایرین از عملکرد جنسی مناسب در روابط با همسران برخوردارند.

* استادیار مشاوره و روان‌شناسی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، (نویسنده مسئول)

mehmooshhedayati@yahoo.com

** دانشجوی کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد قزوین، Begi.sarah@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۴/۳، تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۱/۱۴

کلیدواژه‌ها: سبک‌های دل‌بستگی، رضایتمندی زناشویی، شاخص عملکرد جنسی.

۱. مقدمه

خانواده اصلی‌ترین هسته هر جامعه و کانون حفظ سلامت و بهداشت روانی است و نقشی مهم در شکل‌گیری شخصیت فرزندان یعنی پدران و مادران آینده جامعه دارد و هیچ نهاد و مرجعی نمی‌تواند جانشین خانواده به‌ویژه مادر شود. جامعه‌ای سالم‌تر و پویاتر است که مادران و پدران با شخصیت سالم‌تر داشته باشد (پاک‌گهر، ۱۳۸۹). روان‌شناسان خانواده را محل ارضای نیازهای مختلف جسمانی، عقلانی، و عاطفی می‌دانند. آگاهی از نیازهای زیستی و روانی، شناخت چگونگی ارضای آن‌ها، و تجهیز تکنیک‌های شناخت، ارضا، و تسلط بر تمایلات زیستی و روانی در احساس رضایت فرد و توفیق خانواده ضرورتی انکارناپذیر است (احمدی، ۱۳۹۰).

از نظر متخصصان خانواده، سلامت عملکرد جنسی زوجین یکی از مهم‌ترین عوامل رضایت زناشویی و دوام خانواده است (محمدی و همکاران، ۱۳۹۰؛ حیدرئی و اقبال، ۱۳۸۹؛ Laurent and Powers, 2007). در این میان، به‌رغم اهمیت بالای عملکرد جنسی زنان در میزان رضایت فردی و رضایتمندی زناشویی (Segraves, 2002) و تأثیری که این شاخص بر ایجاد تعارضات زناشویی و افزایش نگرانی‌ها و تردیدهای زوجین نسبت به تداوم زندگی مشترک دارد (Roland and Incrocci, 2008) و حتی تأثیری که مشکلات مربوط به عملکرد جنسی بر تصمیم‌گیری منجر به جدایی و طلاق می‌گذارد (Young and Luquis, 1998)، مشاهده می‌شود که اختلالات مربوط به عملکرد جنسی در میان زنان، به‌عنوان یکی از مهم‌ترین ارکان حفظ و تحکیم خانواده، شیوع بالایی دارد (Laumann et al., 1999). هیمن و همکاران (Heiman et al., 2004) نشان دادند که ۲۵ تا ۶۳ درصد زنان از اختلالات عملکرد جنسی به درجات مختلف رنج می‌برند و در ایران نیز پژوهش محمدی و همکارانش (۱۳۸۷) نشان داد که متأسفانه ۸۳ درصد زنان ایرانی به نوعی در عملکرد جنسی اختلال دارند.

عوامل روان‌شناختی بسیاری می‌تواند با رضایتمندی زناشویی و مشکلات مربوط به میل جنسی مرتبط باشد، که از آن جمله می‌توان به انواع سبک‌های دل‌بستگی اشاره کرد. دل‌بستگی یکی از مفاهیم تحولی بسیار مهم در جریان رشد انسان است. جان بالبی نخستین روان‌شناس نظریه‌پرداز در حوزه دل‌بستگی به سه سبک اشاره دارد: سبک دل‌بستگی ایمن، اضطرابی، و اجتنابی. این الگوها به‌وسیله آزمایشات مری آیزورث (Ainsworth, 1978)، که

وضعیت عجیب (Strange Situation) نامیده می‌شد، در دهه‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ میلادی مورد تحقیق واقع شد و وی سه سبک دل‌بستگی ایمن، دوسویه‌ناایمن، و اجتنابی‌ناایمن را ارائه داد (Simpson, 2008).

ماهیت خود در افراد دل‌بسته‌ناایمن با خود ارزشمندی اگر - پس مشخص می‌شود. مثلاً اگر شخصی را که دوست دارم مرا دوست نداشته باشد، پس من هیچ چیز نیستم و ارزش ندارم). یک چنین خود «اگر - پس» به‌طور دفاعی به اتخاذ موضع اجتنابی منجر می‌شود. سبک دل‌بستگی اجتنابی با اتخاذ فاصله‌هیجانی از دیگران یا فاصله‌گیری از مواجهه با پریشانی خود را نشان می‌دهد. درمقابل، ماهیت خود در افراد دل‌بسته‌ایمن یک «خود» حقیقی خاص است. افرادی که سبک دل‌بستگی‌ناایمن دارند کارکرد زناشویی ضعیف، ارتباط و حل مسئله ضعیف، و انعطاف‌پذیری و اعتماد متقابل پایینی دارند و در موقعیت‌های اضطراب‌آور در جست‌وجوی حمایت عزت نفس پایینی دارند؛ در نتیجه ضعیف عمل می‌کنند (ibid).

هازان (Hazan) از نظریه سبک‌های دل‌بستگی برای توجیه و تبیین روابط اجتماعی، عاشقانه، و جنسی در دوران نوجوانی و بزرگسالی استفاده کرد. از نظر او، سبک‌های دل‌بستگی بازنمای ذهنی از خود و دیگران را انعکاس می‌دهند. الگوی دل‌بستگی افراد به جهت‌گیری‌های مختلف در ارتباطات نزدیک منجر می‌شود و به منزله ابعاد شخصیتی ثابت در نظر گرفته می‌شود که نه فقط در کودکی بلکه در بزرگسالی هم نقشی بسیار اساسی در برقراری ارتباط با دیگران دارد (مظاهری، ۱۳۸۹).

تأثیر سبک‌های مختلف دل‌بستگی بر اختلالات روانی گوناگون بررسی شده است، از جمله افسردگی و درد مزمن. اما در زمینه رفتار جنسی و کج‌کاری‌های جنسی کمبود درخور توجهی در ادبیات پژوهش، خصوصاً در ایران، به چشم می‌خورد (بشارت، ۱۳۸۰). این در حالی است که به نظر می‌رسد نگرش، امیال، و درک شریک جنسی در ارتباطات جنسی می‌تواند ارتباط نزدیکی با شاخص‌های دل‌بستگی داشته باشد (خطیبی، ۱۳۸۳؛ Brassard, 2007; Steven et al., 2002; Dempster, 2007). به‌طوری که، یافته‌های تحقیقاتی نشان داده است، افراد با سبک دل‌بستگی‌ناایمن اجتنابی دچار نقص در صمیمیت جنسی‌اند و افراد با سبک دل‌بستگی‌ناایمن دوسوگرا به‌طور معناداری دچار کمبود رضایت، صمیمیت، لذت، و برانگیختگی جنسی‌اند (Birnbaum, 2007)، و افراد با سبک دل‌بستگی ایمن با احتمال بیش‌تری از رابطه جنسی لذت می‌برند (Tracy, 2003).

یکی دیگر از عوامل مؤثر بر میل جنسی می‌تواند رضایتمندی زناشویی باشد. هاکینز (۲۰۰۹) رضایت زناشویی را احساسات عینی از خشنودی، رضایت، و لذت تجربه‌شده از سوی زن یا شوهر، زمانی که همه جنبه‌های ازدواجشان را در نظر می‌گیرند، تعریف می‌کند (به نقل از علی‌اکبری دهکردی، ۱۳۸۹). براساس تحقیقات انجام‌شده، از علل اساسی اختلالات عملکرد جنسی مشکلات ارتباطی و پریشانی در ارتباط زناشویی است. این مطالعات نشان داده است که ارتباط غیرمؤثر بین زن و شوهر یکی از عوامل تأثیرگذار بر سازشگری میل جنسی و عملکرد روانی زنان مبتلا به میل جنسی پایین است (مظاهری، ۱۳۸۵). شیور (Shiver, 2008) مهم‌ترین عوامل موفقیت در زندگی زناشویی را رشد عاطفی و فکری، تشابه علایق و طرز تفکر، تشابه مذهبی، تشابه تحصیلی و طبقاتی، تشابه طرز تفکر نسبت به امور جنسی، تشابه علایق در زندگی، و سرعت عمل در کارها می‌داند (به نقل از احمدی، ۱۳۸۸). بر این اساس، در یک ازدواج سالم، از یک سو احساس رضایت همه‌جانبه از زندگی زناشویی سبب افزایش میل و انگیزش جنسی و هم‌چنین صمیمیت عاطفی میان زوجین می‌شود و از سوی دیگر وجود رابطه جنسی مطلوب که سبب تأمین رضایت طرفین شود عامل مهمی در موفقیت و پایداری کانون خانواده است، چراکه روابط جنسی سلامت شکل‌دهنده بخشی مهم از ادراکات زوجین نسبت به یک‌دیگر و احساس رضایت زناشویی و تمایل به تداوم ازدواج است (Corsini, 1953).

احساس نارضایتی از زندگی زناشویی در زندگی مشترک سبب بازداری و سرکوب احساسات جنسی خواهد شد و باعث می‌شود افراد به شیوه‌های اجتنابی با مسائل جنسی برخورد کنند. سبک‌های اجتنابی این افراد فرصت‌های معمول آموزش مسائل جنسی را در مراحل مختلف زندگی از آن‌ها سلب می‌کند و این مشکل ارتباطی را تقویت می‌کند (تیمورپور، ۱۳۸۹). به‌رغم وجود فرض ارتباط دوسویه میان رضایت زناشویی و میل جنسی و هم‌چنین شواهد تحقیقاتی مؤید رابطه سبک‌های دل‌بستگی و رضایت زناشویی و عملکرد جنسی، تحقیقات دیگری نیز وجود دارد که حاکی از عدم امکان پیش‌بینی ارتباط این سه مؤلفه با یک‌دیگر است. از جمله تحقیق نانسی و همکاران (Nancy et al., 2008) نشان داد که همواره نمی‌توان دل‌بستگی ایمن را ضمانتی برای توفیق در حل مسائل میان‌فردی و سلامت روان دانست، یا تحقیقات طولی کوپر (Cooper) در بافت فرهنگی امریکا، میان دو متغیر دل‌بستگی ایمن و انگیزش جنسی رابطه معناداری اثبات نکرد (Cooper, 2006). با عنایت به این‌که شواهد تحقیقاتی اختلالات عملکرد جنسی را در زنان شایع‌تر از مردان نشان می‌دهد (Kaplan, 1982) و با

مهرنوش هدایتی و سارا بگی ۱۳۱

توجه به اهمیت پایداری نظام خانواده در سلامت هر جامعه و نقش بی‌بدیل زنان در استحکام و کیفیت خانواده، و با توجه به اهمیت عملکرد جنسی بر این امر و تأثیر عوامل فرهنگی بر شاخص عملکرد جنسی، در این پژوهش درصدد پاسخ‌گویی به این سؤال هستیم که: آیا بین سبک‌های دل‌بستگی و رضایتمندی زناشویی با شاخص عملکرد جنسی در زنان شهر تهران رابطه وجود دارد؟

۲. سؤالات پژوهش

۱.۲ سؤال اصلی

آیا بین سبک‌های دل‌بستگی و رضایتمندی زناشویی با شاخص عملکرد جنسی در زنان شهر تهران رابطه وجود دارد؟

۲.۲ سؤالات فرعی

- آیا بین سبک دل‌بستگی ایمن با شاخص عملکرد جنسی در زنان رابطه وجود دارد؟
- آیا بین سبک دل‌بستگی نایمن اجتنابگر با شاخص عملکرد جنسی در زنان رابطه وجود دارد؟
- آیا بین سبک دل‌بستگی نایمن دوسویه با شاخص عملکرد جنسی در زنان رابطه وجود دارد؟
- آیا بین رضایتمندی زناشویی با شاخص عملکرد جنسی در زنان رابطه وجود دارد؟

۳. روش تحقیق

با توجه به موضوع و هدف پژوهش که رابطه بین سبک‌های دل‌بستگی و رضایتمندی زناشویی با شاخص عملکرد جنسی در زنان است، روش این پژوهش از نوع هم‌بستگی است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه زنان مراجعه‌کننده به مراکز بهداشت شهر تهران در سال ۱۳۹۳-۱۳۹۴ است، که بر اساس آمارهای پنج سال اخیر و پیش‌بینی در سال جدید به تعداد ۱۰۰۰ نفر بودند. بر اساس جدول مورگان، برای جامعه آماری یک هزار نفری نمونه‌ای به تعداد ۲۰۰ نفر لازم بود که این نمونه به روش تصادفی خوشه‌ای انتخاب شد. برای گردآوری داده‌ها، پس از اخذ مجوز لازم از دانشگاه و ارائه آن به مراکز درمانی، از بین

۱۳۲ تعیین رابطه بین سبک‌های دل‌بستگی و رضایتمندی زناشویی ...

مناطق ۲۲ گانه شهر تهران، ناحیه ۱، ۵، و ۷ از طریق قرعه‌کشی انتخاب شدند که هر ناحیه به ترتیب ۴، ۴، و ۵ مرکز بهداشت داشت که از هر ناحیه ۳ مرکز بهداشت به صورت تصادفی انتخاب شدند و از بین کلیه زنان مراجعه‌کننده که در ۱۲ ماه آخر به این مراکز مشاوره مراجعه کرده بودند، تعداد ۲۰۰ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند.

۴. ابزار اندازه‌گیری

۱.۴ پرسش‌نامه سبک‌های دل‌بستگی (AAI)

این آزمون را هزن و شاور (۱۹۸۷)، به منظور سنجش سبک‌های دل‌بستگی (ایمن، نایمن اجتنابگر، و نایمن دوسوگرا)، طراحی کرده‌اند و شامل ۱۵ ماده است. این آزمون یک ابزار اندازه‌گیری تک‌عاملی خودگزارش‌دهی است که با روابط بزرگسالان تطبیق داده شده است. در تحقیق حاضر برای اجرای مقیاس دل‌بستگی بزرگسالان از آزمودنی‌ها خواسته شد تا علاوه بر انتخاب یکی از سه توصیف موجود، برای هر توصیف نمره‌ای از ۱ تا ۵ را اختصاص دهند. در صورتی که نمره اختصاص داده به دو یا سه مقیاس با یکدیگر برابر بودند، انتخاب آزمودنی از سه گزینه ملاک واقع می‌شود. در غیر این صورت گزینه‌ای که بالاترین نمره را به خود اختصاص داده است به عنوان سبک دل‌بستگی آزمودنی محسوب می‌شود. روایی این پرسش‌نامه از نوع روایی محتوایی است. بدین معنی که محتوای گویه‌های آن با مفاهیم ساختاری نظریه دل‌بستگی و بسط عاملان به روابط بزرگسالان هم‌خوانی و هماهنگی کامل دارد. ضریب پایایی این پرسش‌نامه در سه تحقیق مختلف به ترتیب ۰/۷۳، ۰/۷۲، و ۰/۷۸ گزارش شده است.

۲.۴ پرسش‌نامه رضایتمندی زناشویی (ENRICH)

این آزمون را فورز و السون (۱۹۸۹)، به منظور سنجش رضایت زناشویی، طراحی کرده‌اند. این مقیاس شامل ۴۷ ماده است که براساس یک مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت سنجیده می‌شود. جملات مثبت گزینه کاملاً موافقم با ۵ نمره شروع می‌شود و به ترتیب کم می‌شود تا ۱ نمره که مربوط به گزینه کاملاً مخالفم است و برعکس در جملات منفی کاملاً موافقم با ۱ نمره شروع می‌شود تا آخر یعنی نمره ۵ که مربوط به گزینه کاملاً مخالفم است. نمره کم‌تر از ۳۰ نشان‌دهنده نارضایتی شدید همسران از روابط زناشویی است. نمره بین ۳۰ تا ۴۰

مهرنوش هدایتی و سارا بگی ۱۳۳

نشان‌دهنده عدم رضایت از روابط زناشویی همسران است. نمره بین ۴۰ تا ۶۰ رضایت نسبی و متوسط از روابط زناشویی همسران است. نمره‌های بین ۶۰ تا ۷۰ نشان‌دهنده رضایت زیاد همسران از روابط زناشویی است و نمره بالاتر از ۷۰ نشان‌دهنده رضایت فوق‌العاده از روابط زناشویی بین همسران است. در ایران رفیعی (۱۳۸۹) ضریب پایایی این آزمون را ۰/۷۵ گزارش کرده است.

۳.۴ پرسش‌نامه شاخص عملکرد جنسی روزن (FSFI)

این آزمون را روزن و همکاران (۲۰۰۰) طراحی کرده‌اند. این پرسش‌نامه حاوی ۱۹ سؤال است که براساس طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت ارائه شده است. درباره نحوه نمره‌دهی بر اساس نحوه دستورالعمل نمرات در هر حوزه از طریق جمع نمرات سؤال‌های هر حوزه و ضرب آن در عدد فاکتور به دست می‌آید. از آنجا که در پرسش‌نامه تعداد سؤالات حوزه‌ها با یکدیگر برابر نیستند، ابتدا برای هم‌وزن کردن حوزه‌ها با یکدیگر نمرات حاصل از سؤال‌های هر حوزه با هم جمع و سپس در عدد فاکتور ضرب می‌شود. با جمع کردن نمرات ۶ حوزه با هم نمره کل به دست می‌آید. حداکثر نمره برای هر حوزه ۶ و برای کل مقیاس ۳۶ خواهد بود. نمره ۰ حاکی از آن است که فرد طی یک ماه فعالیت جنسی نداشته است. نسخه فارسی مقیاس تجدیدنظرشده عملکرد جنسی را محمدی (۱۳۸۷) هنجاریابی کرده است. ضریب پایایی کلی این پرسش‌نامه ۰/۸۵ به دست آمده است.

۵. یافته‌ها

جدول ۱. مشخصه‌های آماری متغیرهای سبک‌های دل‌بستگی، رضایتمندی زناشویی، و شاخص عملکرد جنسی

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	پیشینه نمرات	کمینه نمرات
سبک دل‌بستگی ایمن	۱۷/۰۴	۶/۳۹۶	۲۵	۵
سبک دل‌بستگی اجتنابی	۱۱/۴۹	۷/۱۷۸	۲۵	۵
سبک دل‌بستگی دوسوگرا	۱۲/۱۳	۶/۵۲۱	۲۵	۶
رضایت زناشویی	۱۶۲/۴۲	۴۸/۹۰۵	۲۳۴	۷۰
عملکرد جنسی	۶۹/۰۲	۱۹/۸۳۱	۹۵	۱۹

۱۳۴ تعیین رابطه بین سبک‌های دل‌بستگی و رضایتمندی زناشویی ...

نتایج جدول ۱ نشان می‌دهد که بالاترین میانگین سبک دل‌بستگی مربوط به مؤلفه سبک دل‌بستگی ایمن با میانگین ۱۷/۰۴ با انحراف معیار ۶/۳۹۶ و بیشینه نمرات ۲۵ و کمینه نمرات ۵، و کم‌ترین میانگین سبک دل‌بستگی مربوط به مؤلفه سبک دل‌بستگی اجتنابی با میانگین ۱۱/۴۹ با انحراف معیار ۷/۱۷۸ و بیشینه نمرات ۲۵ و کمینه نمرات ۵ است. هم‌چنین میانگین رضایت زناشویی ۱۶۲/۴۲ با انحراف معیار ۴۸/۹۰۵ و بیشینه نمرات ۲۳۴ و کمینه نمرات ۷۰ بوده و میانگین عملکرد جنسی در نمونه‌های پژوهش ۶۹/۰۲ با انحراف معیار ۱۹/۸۳۱ و بیشینه نمرات ۹۵ و کمینه نمرات ۱۹ است.

جدول ۲. آزمون اسمیرنوف مؤلفه‌های تحقیق سبک‌های دل‌بستگی، رضایتمندی زناشویی، و شاخص عملکرد جنسی

سبک دل‌بستگی	سبک دل‌بستگی	سبک دل‌بستگی	رضایتمندی	عملکرد جنسی	تعداد نمونه
ایمن	اجتنابی	دوسوگرا	زناشویی	جنسی	
۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	
۱۷/۰۴	۱۱/۴۹	۱۲/۱۳	۱۶۲/۴۲	۶۹/۰۲	پارامتر میانگین
۶/۳۹۶	۷/۱۷۸	۶/۵۲۱	۴۸/۹۰۵	۱۹/۸۳۱	پارامتر انحراف معیار
۰/۱۸۷	۰/۳۲۸	۰/۱۹۷	۰/۲۸۶	۰/۱۴۸	قدر مطلق مقدار بیش‌ترین انحراف
۰/۰۸۲	۰/۰۸۷	۰/۰۹۸	۰/۲۸۶	۰/۰۷۰	بیش‌ترین انحراف مثبت
-۰/۱۸۷	-۰/۱۹۲	-۰/۱۹۷	-۰/۲۴۳	-۰/۱۴۸	بیش‌ترین انحراف منفی
۱/۲۸۹	۱/۳۹۸	۱/۴۱۱	۱/۵۰۲	۱/۸۱۲	مقدار آماره Z
۰/۰۹۸	۰/۰۸۸	۰/۰۹۳	۰/۰۸۷	۰/۰۷۸	سطح معناداری

همان‌طور که از نتیجه آزمون نیکویی برازش کلموگروف اسمیرنوف مشخص است، سطح معنی‌داری جدول ۲ برای هر یک از مؤلفه‌های تحقیق بیش‌تر از ۰/۰۵ درصد شده است، که نشان از رد فرض صفر است؛ یعنی نمونه‌های مورد نظر از توزیع نرمال پیروی می‌کنند.

جدول ۳. ماتریس همبستگی متغیرهای سبک‌های دل‌بستگی، رضایتمندی زناشویی، و شاخص عملکرد جنسی

شاخص عملکرد جنسی		متغیر
p	r	
۰/۰۰۰۵	۰/۲۴۵***	سبک دل‌بستگی ایمن
۰/۰۰۰۵	-۰/۲۸۵***	سبک دل‌بستگی اجتنابی
۰/۰۰۰۵	-۰/۲۸۷***	سبک دل‌بستگی دوسوگرا
۰/۰۰۲	۰/۲۲۲***	رضایت زناشویی

$p < 0.05$ *

$p < 0.01$ **

نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد کل هم‌بستگی‌های متقابل در سطح ۰/۹۹ درصد معنادار است. از بین مؤلفه‌های سبک‌های دل‌بستگی، سبک دل‌بستگی ایمن با شاخص عملکرد جنسی رابطه مستقیم معناداری دارد و سبک دل‌بستگی نایمن اجتنابی و سبک دل‌بستگی نایمن دوسوگرا با شاخص عملکرد جنسی رابطه معکوس معناداری دارند. هم‌چنین رضایت زناشویی با شاخص عملکرد جنسی رابطه مستقیم معناداری دارد.

برای تعیین بهترین پیش‌بینی‌کننده شاخص عملکرد جنسی از بین متغیرهای پیش‌بینی‌کننده از مدل رگرسیون با روش گام به گام استفاده شده است. بر این اساس، متغیرهای سبک دل‌بستگی دوسوگرا، رضایت زناشویی، و سبک دل‌بستگی ایمن وارد معادله شده‌اند که نتایج آن در جدول ۴ ارائه شده است.

جدول ۴. خلاصه تحلیل رگرسیون گام به گام متغیرهای سبک دل‌بستگی دوسوگرا، رضایت زناشویی، و سبک دل‌بستگی ایمن

متغیرهای مدل پیش‌بینی‌کننده	R	R^2	ΔR^2	خطای استاندارد
اول: سبک دل‌بستگی دوسوگرا	۰/۲۸۷	۰/۰۸۲	۰/۰۷۸	۱۹/۰۴۵
دوم: سبک دل‌بستگی دوسوگرا و رضایت زناشویی	۰/۳۵۲	۰/۱۲۴	۰/۱۱۵	۱۸/۶۵۶
سوم: سبک دل‌بستگی دوسوگرا، رضایت زناشویی، و سبک دل‌بستگی ایمن	۰/۴۰۶	۰/۱۶۵	۰/۱۵۲	۱۸/۲۶۴

نتایج جدول ۴ نشان‌دهنده این است که متغیر سبک دل‌بستگی دوسوگرا قادر به توجیه ۷/۸ درصد واریانس شاخص عملکرد جنسی ($\Delta R^2=0/078$) شده است و با اضافه شدن متغیر رضایت زناشویی به متغیر سبک دل‌بستگی دوسوگرا در مدل دوم باعث اضافه شدن ۴ درصد واریانس شاخص عملکرد جنسی شده است ($\Delta R^2=0/115$) و متغیرهای سبک دل‌بستگی دوسوگرا و رضایت زناشویی توانسته‌اند حدود ۱۱/۵ درصد واریانس شاخص عملکرد جنسی را توجیه کنند و با اضافه شدن متغیر سبک دل‌بستگی ایمن به متغیر سبک دل‌بستگی دوسوگرا، رضایت زناشویی در مدل سوم باعث اضافه شدن ۴ درصد واریانس شاخص عملکرد جنسی شده است ($\Delta R^2=0/152$) و متغیرهای سبک دل‌بستگی دوسوگرا، رضایت زناشویی، سبک دل‌بستگی ایمن توانسته‌اند حدود ۱۵/۲ درصد واریانس شاخص عملکرد جنسی را توجیه کنند.

۱۳۶ تعیین رابطه بین سبک‌های دل‌بستگی و رضایتمندی زناشویی ...

جدول ۵. آزمون تحلیل واریانس برای بررسی معنادار بودن رگرسیون سبک دل‌بستگی دوسوگرا، رضایت زناشویی، و سبک دل‌بستگی ایمن

شاخص آماری منبع تغییرات	مجموع مجزورات (ss)	درجه آزادی (df)	میانگین مجزورات (ms)	آزمون F	سطح معناداری
رگرسیون متغیر سبک دل‌بستگی دوسوگرا	۶۴۳۸/۳۰۴	۱	۶۴۳۸/۳۰۴	۱۷/۷۵۰	۰/۰۰۰۵
باقی مانده	۷۱۸۱۸/۶۵۱	۱۹۸	۳۶۲/۷۲۰		
جمع کل	۷۸۲۵۶/۹۵۵	۱۹۹			
رگرسیون متغیرهای دوسوگرا و رضایت زناشویی	۹۶۹۰/۶۰۳	۲	۴۸۴۵/۳۰۲	۱۳/۹۲۱	۰/۰۰۰۵
باقی مانده	۶۸۵۶۶/۳۵۲	۱۹۷	۳۴۸/۰۵۳		
جمع کل	۷۸۲۵۶/۹۵۵	۱۹۹			
رگرسیون متغیرهای سبک دل‌بستگی دوسوگرا، رضایت زناشویی، و سبک دل‌بستگی ایمن	۱۲۸۷۴/۶۳۶	۳	۴۲۹۱/۵۴۵	۱۲/۸۶۵	۰/۰۰۰۵
باقی مانده	۶۵۳۸۲/۳۱۹	۱۹۶	۳۳۳/۵۸۳		
جمع کل	۷۸۲۵۶/۹۵۵	۱۹۹			

با توجه به نتایج جدول ۵، چون F محاسبه شده متغیر سبک دل‌بستگی دوسوگرا در سطح ۰/۰۱ معنادار است ($p < ۰/۰۱$)، $f(۱ و ۱۹۸) = ۱۷/۷۵۰$ بنابراین با ۹۹ درصد اطمینان نتیجه می‌گیریم که بین متغیر سبک دل‌بستگی دوسوگرا با شاخص عملکرد جنسی رابطه وجود دارد و متغیر سبک دل‌بستگی دوسوگرا قدرت پیش‌بینی متغیر ملاک شاخص عملکرد جنسی را دارد. با توجه به این که مقدار β استاندارد شده مربوط به سبک دل‌بستگی دوسوگرا $-۰/۲۸۷$ است، این عدد نشان می‌دهد که متغیر سبک دل‌بستگی دوسوگرا به‌طور معکوس بر شاخص عملکرد جنسی اثر دارد و متغیر سبک دل‌بستگی دوسوگرا ($-۰/۲۸۷$) تغییرات متغیر ملاک شاخص عملکرد جنسی را پیش‌بینی می‌کند. اگر یک واحد تغییر در متغیر پیش‌بین سبک دل‌بستگی دوسوگرا مشاهده کنیم متغیر ملاک شاخص عملکرد جنسی

مهرنوش هدایتی و سارا بگی ۱۳۷

(۰/۲۸۷-) تغییر می‌کند؛ بدین معنا که با افزایش سبک دل‌بستگی دوسوگرا میزان شاخص عملکرد جنسی کاهش می‌یابد.

همان‌طور که ملاحظه می‌شود، در مدل دوم F به‌دست‌آمده در متغیر رضایت زناشویی در سطح ۰/۰۱ معنادار است ($p < ۰/۰۱$, $f = ۱۳/۹۲۱$, $p < ۰/۰۱$). بنابراین با ۹۹ درصد اطمینان نتیجه می‌گیریم که بین متغیرهای سبک دل‌بستگی دوسوگرا و رضایت زناشویی با متغیر شاخص عملکرد جنسی رابطه وجود دارد و متغیرهای پیش‌بینی‌کننده سبک دل‌بستگی دوسوگرا و رضایت زناشویی نیز قدرت پیش‌بینی متغیر ملاک شاخص عملکرد جنسی را دارند و در مدل سوم همان‌طور که دیده می‌شود F به‌دست‌آمده متغیرهای سبک دل‌بستگی دوسوگرا، رضایت زناشویی، و سبک دل‌بستگی ایمن در سطح ۰/۰۱ معنادار است ($p < ۰/۰۱$, $f = ۱۲/۸۶۵$, $p < ۰/۰۱$). بنابراین با ۹۹ درصد اطمینان نتیجه می‌گیریم که بین متغیرهای سبک دل‌بستگی دوسوگرا، رضایت زناشویی، و سبک دل‌بستگی ایمن با متغیر شاخص عملکرد جنسی رابطه وجود دارد و متغیرهای پیش‌بینی‌کننده سبک دل‌بستگی دوسوگرا، رضایت زناشویی، و سبک دل‌بستگی ایمن نیز قدرت پیش‌بینی متغیر ملاک شاخص عملکرد جنسی را دارند.

۷. نتیجه‌گیری

نتایج تحقیق درباره فرض اصلی مبنی بر «رابطه بین سبک‌های دل‌بستگی و رضایتمندی زناشویی با شاخص عملکرد جنسی در زنان» نشان داده است که بین سبک‌های دل‌بستگی و رضایتمندی زناشویی با شاخص عملکرد جنسی در زنان رابطه معناداری وجود دارد. این نتیجه با نتایج حمیدی (۱۳۹۰)، تیمورپور (۱۳۸۹)، رجایی و همکاران (۱۳۸۶)، فوگل (2012, Fugle)، تریسی (۲۰۰۳)، و دمپستر (2007, Dempster) و گوین و همکاران (2009, Guoin et al.)، و ساودرا و همکاران (2009, Saavedra et al.) مبنی بر رابطه بین سبک‌های دل‌بستگی و رضایتمندی زناشویی با شاخص عملکرد جنسی در زنان هم‌خوانی دارد و آن‌ها را تأیید می‌کند.

سیستم دل‌بستگی به سیستمی تنظیم‌کننده گفته می‌شود که فرض می‌شود این سیستم در درون فرد وجود دارد و هدف آن تنظیم رفتارهایی است که موجب برقراری تماس با فردی است که تکیه‌گاه نامیده می‌شود. هدف این سیستم در فرد دل‌بسته از لحاظ روانی معطوف به ایجاد احساس امنیت است (حیدری، ۱۳۸۹). سالمون (2011, Salmoun) دل‌بستگی را پیوند عاطفی عمیق فرد با افراد خاص در زندگی تعریف می‌کند طوری که

باعث می‌شود وقتی با آن‌ها تعامل می‌کنیم احساس نشاط و شمعف کنیم و به هنگام استرس از این‌که آن‌ها را در کنار خود داریم احساس آرامش می‌کنیم (رفیعی، ۱۳۸۹). از طرفی دل‌بستگی یک رابطه هیجانی خاص است که مستلزم تبادل لذت، مراقبت، و آسایش است. عملکرد جنسی نیز عبارت از آرزوی نوازش، تماس نزدیک، و بالاخره انجام اعمال جنسی است. میل جنسی در هر انسانی به‌طور طبیعی وجود دارد و در تمام مدت زندگی ادامه پیدا می‌کند. اگر این میل به‌خوبی کنترل شود و عاقلانه اداره شود وضع طبیعی آن ادامه پیدا می‌کند، اما اگر پیش‌رفت آن در یکی از مراحل متوقف بماند، به مشکلات و اختلالات جسمی یا روانی منجر می‌شود. با وجود آن‌که درجه قوت میل جنسی در اشخاص مختلف فرق می‌کند، اما عدم موازنه و اداره غلط میل جنسی روان و جسم را مستعد بروز اختلالات و امراض گوناگون می‌کند. یکی از مهم‌ترین ابعاد ارتباطی بین همسران رابطه جنسی است که می‌تواند جوانب دیگر ارتباط میان زن و شوهر را تحت تأثیر قرار دهد. تحقیقات نشان می‌دهد که زندگی در صد زیادی از همسرانی که در مسائل جنسی با یک‌دیگر مشکل دارند با شکست مواجه می‌شود و بعد از مسائل مالی مسائل جنسی دومین علت طلاق شناخته شده است. مطالعات نشان می‌دهد زنان با سبک دل‌بستگی ایمن کم‌تر از سایرین بر خلاف میل خود درگیر فعالیت جنسی می‌شوند و کم‌تر نسبت به فعالیت جنسی نگرش عملکردی دارند (Dempster, 2007). این افراد بیش از سایر سبک‌های دل‌بستگی از فعالیت جنسی برای ابراز صمیمیت نسبت به شریک جنسی خود بهره می‌گیرند. هم‌چنین این افراد از رضایت زناشویی بالاتر، مشکلات میان‌فردی کم‌تر، و سطح شادمانی بالاتری نسبت به زنان دارای سبک دل‌بستگی نایمن اجتنابی و دوسوگرا برخوردارند (تیموری آسفیچی و همکاران، ۱۳۹۱؛ Crowley, 2006; Steuber, 2005).

بنابراین با توجه به یافته‌های این پژوهش و تحقیقات هم‌سو می‌توان گفت سبک دل‌بستگی ایمن و احساس رضایت زناشویی در زنان می‌تواند تأثیر مثبتی بر عملکرد جنسی آنان بگذارد. بنابراین این موضوع می‌بایست مورد توجه والدین، مسئولان تربیتی، پژوهشگران و هم‌چنین درمانگران خانواده قرار گیرد تا بتوان با آموزش‌های لازم زمینه پرورش فرزندان با سبک دل‌بستگی سالم را گسترش داد و از سویی نسبت به اصلاح سبک دل‌بستگی زوجین در بزرگسالی و تأکید بر تمام جنبه‌های مؤثر بر رضایت زناشویی، به بهبود عملکرد جنسی زوجین و خصوصاً زنان در بافت خانواده همت گمارد.

منابع

- احمدی، خدابخش (۱۳۸۸). «بررسی وضعیت ازدواج و دل‌بستگی زناشویی»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه کرمان.
- احمدی، زهرا (۱۳۹۰). «بررسی اثربخشی شیوه زوج درمانی ارتباط شیء کوتاه‌مدت بر الگوهای ارتباطی زوجین»، فصل‌نامه خانواده‌پژوهی، ۶ (۲).
- بشارت، محمدعلی (۱۳۸۰). «بررسی رابطه سبک‌های دل‌بستگی با مشکلات زناشویی در زوجین نابارور»، فصل‌نامه تازه‌های روان‌درمانی، ۱۹ (۲).
- پاک‌گهر، مینو (۱۳۸۹). «بررسی تأثیر مشاوره بر تقویت رابطه زناشویی»، دانشور پزشکی، ۷۳ (۱۵).
- تیمورپور، نگار (۱۳۸۹). «بررسی رابطه بین دل‌بستگی و احساس گناه جنسی با میل جنسی در زنان»، مجله روان‌شناسی بالینی، ۲ (۳).
- تیموری آسفیچی، علی، مسعود غلامعلی لواسانی، و علیرضا بخشایش (۱۳۹۱). «پیش‌بینی رضایت زناشویی بر اساس سبک‌های دل‌بستگی و خودمتمایزسازی»، فصل‌نامه خانواده‌پژوهی، ۸ ش ۳۲.
- حمیدی، فریده (۱۳۹۰). «بررسی ساخت خانواده و سبک دل‌بستگی در دختران فراری و اثربخشی خانواده‌درمانی و درمانگری حمایتی در تغییر آن‌ها»، رساله دکتری، دانشگاه تربیت مدرس.
- حیدری، محمود (۱۳۸۹). «رابطه باورهای ارتباطی با احساسات مثبت نسبت به همسر»، فصل‌نامه خانواده‌پژوهی، ۲ (۱).
- حیدرئی، علیرضا و فرشته اقبال (۱۳۸۹). «رابطه دشواری در تنظیم هیجانی، سبک‌های دل‌بستگی، و صمیمیت با رضایت زناشویی در زوجین صنایع فولاد شهر اهواز»، فصل‌نامه یافته‌های نو در روان‌شناسی، ۵ (۱۵).
- رجایی، علیرضا، مهدی نیری، و شیرین صدقاتی (۱۳۸۶). «سبک‌های مختلف دل‌بستگی و رضایتمندی زناشویی»، مجله روان‌شناسان ایرانی، دوره سوم، ش ۱۲.
- رفیعی، فرحناز (۱۳۸۹). «تأثیر آموزش‌های شناختی رفتاری بر رضایت زناشویی زوج‌های دانشجویان تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره»، ۱۴ (۴).
- علی‌اکبری دهکردی، مهناز (۱۳۸۹). «رابطه عملکرد جنسی زنان با سازگاری زناشویی»، مجله علوم رفتاری، دوره چهارم، ش ۳.
- عیدی خطیبی، رقیه (۱۳۸۳). «مقایسه رضایت زناشویی در سبک‌های مختلف دل‌بستگی»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تبریز، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی.
- محمدی، خدیجه، معصومه حیدری، و سقراط فقیه‌زاده (۱۳۸۷). «اعتبار نسخه فارسی مقیاس Female Sexual Function Index-FSFI به‌عنوان شاخص عملکرد جنسی زنان»، پیش، نشریه پژوهش‌های علوم بهداشتی جهاد دانشگاهی، دوره هفتم، ش ۳.
- محمدی، مسعود، رابرت فرنام، و پریسا محبوبی (۱۳۹۰). «رابطه بین سبک‌های دل‌بستگی و دشواری در تنظیم هیجانی با رضایت زناشویی در معلمان زن جزیره کیش»، فصل‌نامه علمی پژوهشی زن و فرهنگ، ۲ ش ۷.
- مظاهری، شبنم (۱۳۸۹). «نقش دل‌بستگی بزرگسالان در کنش‌وری ازدواج»، نشریه روان‌شناسی، ۴ (۱۵).

مظاهری، محمدعلی (۱۳۸۵). پیش‌بینی‌کننده‌های سازگاری زناشویی زوج‌های جوان چهار سال پس از ازدواج، چکیده مقالات دومین کنگره سراسری آسیب‌شناسی خانواده در ایران.

- Birnbaum, G. E. (2007). Attachment orientations, sexual functioning, and relationship satisfaction in a community sample of women. *J Soc Pers Relat*.
- Brassard A, P. R. Shaver, and Y. Lussier (2007). Attachment, sexual experience, and sexual pressure in romantic relationships: A dyadic approach. *Pers Relatsh*, 14.
- Coolins, J. (2009). "Adult Attachment Working Models and Relationship Quality in Dating Couples", *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(8)
- Corsini, R. (1953). "Understanding and similarity in marriage", *Journal Abnormal Social Psychology*, 52(3).
- Crowley, A. K. (2006). *The relationship of adult attachment styles and interactive conflict styles to marital satisfaction*, Doctoral Dissertation Texas A & M University.
- Dempster, D. (2007). "Multidimensionality of patterns of attachment, sexual attitudes and unwanted sex", Ph.D. Dissertation, USA: University of Mississippi, College of Philosophy.
- Fugle, M. (2012). "Predictors of marital satisfaction and attachment styles based on the characteristics of Grade", *Contemporary family therapy*, 26(4).
- Gouin, J. P., R. Glaser, T. Loving, W. Mararkey, J. Stowell, C. Houts, and J. Glaser (2009). "Attachment avoidance Predicts inflammatory response to marital conflict", *Journal of Brain, Behaviour and immunity*, 23.
- Halford, D. (2009). "Educational level of divorce couples", *The American Journal of Family Therapy*, 32(2).
- Heiman, J. R. Basson, J. Fourcroy, J. Lankveld, and W. Schultz (2004). "Revised definitions of women's sexual dysfunction", *Journal of Sex Medical*, 1(1).
- Kaplan, H.I. (1982). *Comprehensive glossary of psychiatry and psychology*, New York: Williams and Wilkins.
- Laumann, E. O., A. Paik, and R. C. Rosen (1999). "Sexual dysfunction in the United States: Prevalence and predictors", *JAMA*, 281(6).
- Laurent, H. and S. Powers (2007). "Emotion Regulation in emerging adult couples: Temperament, attachment, and HPA response to conflict", *Journal of Biological Psychology*.
- Roland D. and L. Incrocci (2008). *Handbook of sexual and gender identity disorders*, New Jersey: John Wiley and sons.
- Saavedra, M., K. Champan, and Rogge (2009). "Attachment and Relationship quality Hostile conflict and Mindfulness as Mediators", *Journal of family Psychology*, 24(4).
- Salmoun, T. (2011). "The relationship between attachment styles and marital satisfaction in couples with the knowledge triangle of migrant", *Journal of psychology and Theology*, 31(3).
- Segraves, R. T. (2002). "Female sexual disorders: Psychiatric aspects", *Can J Psychiatry*, 47.
- Shiver, A. (2005). "Relationship between neuroticism personality and marital satisfaction", *Journal of sex & marital therapy*, 27(4).

- Simpson, C. (2008). "The relationship between attachment style and communication skills with marital harmony", *Journal of Personality and social Psychology*, 59(2).
- Steuber, K. (2005). Adult attachment conflict style and relationship satisfaction a comprehensive model. Thesis for the degree master of Art in Communication: university of Delaware.
- Steven A., A. Meyers, and S.A. Landsberger (2002). "Direct and indirect pathways between adult attachment style and marital satisfaction", *Pers Relatsh*, 9.
- Tracy J. I., P.R. Shaver, A.W. Albino and M. L. Cooper (2003). "Attachment styles and adolescent sexuality", in: Florsheim P. (ed.), *Adolescent romance and sexual behavior: Theory, research, and practical implications*, Mahwah, NJ: Lawrence.
- Young, M. and R. Luquis (1998). "Correlates of sexual satisfaction in marriage", *Can Journal of Human Sex*, 7(2).